

การบัญชีบริษัทจำกัด

Accounting for Company Limited

รหัสวิชา 20201-2009

ความรู้ทั่วไป ประเภท และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจำกัด

1. บริษัทจำกัด (Private Company Limited)

1.1 ความหมายของบริษัทจำกัด

ความหมายของบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ **มาตรา 1096** บัญญัติไว้ว่า อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยมี**ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบ**จำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

มาตรา 1097 บัญญัติไว้ว่า บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิและกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

1.2 ลักษณะสำคัญของบริษัทจำกัด

- ทุนแบ่งเป็นหุ้น หุ้นละเท่า ๆ กัน
- ผู้เริ่มประกอบกิจการจัดตั้งบริษัทตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- มีผู้ถือหุ้นไม่ถึง 100 คน
- ความรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าที่ตนถืออยู่

1.3 ทุนของบริษัทจำกัด

ทุนของบริษัทจำกัดจะแบ่งเป็นหุ้นมูลค่าเท่า ๆ กัน ราคาหุ้นต้องไม่ต่ำกว่าหุ้นละ 5 บาท และห้ามจำหน่ายในราคาต่ำกว่ามูลค่าหุ้น แต่จำหน่ายในราคาสูงกว่ามูลค่าหุ้นได้ ตาม**มาตรา 1117** บัญญัติไว้ว่า “อันมูลค่าหุ้น ๆ หนึ่งนั้นมิให้ต่ำกว่าห้าบาท”

1.4.1 การจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ (Memorandum of Association)

มาตรา 1098 บัญญัติไว้ว่าหนังสือบริคณห์สนธิต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อบริษัทอันคิดจะตั้งขึ้น ซึ่งต้องมีคำว่า “จำกัด” ไว้ปลายชื่อนั้นด้วยเสมอไป
- (2) ที่ตั้งสำนักงานของบริษัทซึ่งจดทะเบียนนั้นจะตั้งอยู่ ณ ที่ใด ในพระราชอาณาเขต
- (3) วัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัท
- (4) ถ้อยคำสำแดงว่าความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด
- (5) จำนวนทุนเรือนหุ้นซึ่งบริษัทคิดกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่ากำหนดหุ้นละเท่าไร
- (6) ชื่อ สำนัก อาชีวะ และลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ ทั้งจำนวนหุ้น ซึ่งต่างคนต่างเข้าซื้อชื่อไว้คนละเท่าใด

มาตรา 1099 หนังสือบริคณห์สนธินั้น ท่านให้ทำเป็นต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่าสองฉบับ และให้ลงลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ และลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีพยานลงชื่อรับรองด้วยสองคน

1.4.2 การประชุมจัดตั้งบริษัท (Statutory Meeting)

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์**มาตรา 1108** ได้บัญญัติไว้ว่า กิจการอันจะพึงทำในการประชุมจัดตั้งบริษัทนั้นคือ

- (1) ทำความตกลงตั้งข้อบังคับต่าง ๆ ของบริษัท
- (2) ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญาซึ่งผู้เริ่มก่อการได้ทำไว้ และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเขาต้องออกไปในการเริ่มก่อบริษัท
- (3) วางกำหนดจำนวนเงินซึ่งจะให้แก่ผู้เริ่มก่อการ ถ้าหากมีเจตนาว่าจะให้
- (4) วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้น ๆ ว่าเป็นสถานใดเพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นของบริษัท
- (5) วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้ว หรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน และกำหนดว่าเพียงใดซึ่งจะถือเอาเป็นว่าได้ใช้เงินแล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นในบริษัท ให้แถลงในที่ประชุม โดยเฉพาะว่า ซึ่งจะออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินแล้วเช่นนั้น เพื่อแทนคุณแรงงานหรือแทนทรัพย์สินอย่างใด ให้พรรณาจนชัดเจนทุกประการ
- (6) เลือกตั้งกรรมการและพนักงานสอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของบริษัท และวางกำหนดอำนาจของคนเหล่านี้ด้วย

1.4.3 การเรียกชำระค่าหุ้น

เมื่อประชุมจัดตั้งบริษัทแล้ว ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการทั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท กรรมการบริษัทก็จะดำเนินการเรียกชำระค่าหุ้น ซึ่งตาม**มาตรา 1105** บัญญัติไว้ว่า “อันหุ้นนั้นท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำไปกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้ การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิให้อำนาจไว้ก็ให้ออกได้และในกรณีเช่นนั้นต้องส่งใช้จำนวนที่ล้ำมูลค่าพร้อมกันไปกับการส่งใช้เงินคราวแรก อนึ่งเงินส่งใช้ค่าหุ้นคราวแรกนั้นต้องมีให้น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้าแห่งมูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้”

1.5 การจดทะเบียนบริษัทจำกัด

มาตรา 1104 บัญญัติไว้ว่า “จำนวนหุ้นทั้งหมดซึ่งบริษัทคิดจะจดทะเบียนนั้นต้องมีผู้เข้าซื้อชื่อ หรือออกให้กันเสร็จก่อน การจดทะเบียนของบริษัท” และ**มาตรา 1112** บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัทไซ้ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้นและบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าซื้อชื่อนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย ถ้ามีจำนวนเงินเช่นนั้นค้างอยู่มิได้คืนในสามเดือนภายหลังการประชุมตั้งบริษัทไซ้ ท่านว่ากรรมการของบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันที่จะใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยยคิดตั้งแต่เวลาสิ้นกำหนดสามเดือนนั้น แต่ถ้ากรรมการคนใดพิสูจน์ได้ว่าการที่เงินขาดหรือที่ใช้คืนเข้าไปมิได้เป็นเพราะความผิดของตนไซ้ กรรมการคนนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบในการใช้ต้นเงินหรือดอกเบี้ย”

มาตรา 1111 เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ใน**มาตรา 1110** ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น

*แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 มาตรา 8

คำขอและข้อความที่ลงในทะเบียนนั้น ให้ระบุรายการตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมตั้งบริษัท ดังต่อไปนี้ คือ

(1) จำนวนหุ้นทั้งสิ้นซึ่งได้มีผู้เข้าซื้อชื่อ หรือได้จัดออกให้แล้วแยกให้ปรากฏว่าเป็นชนิดหุ้นสามัญเท่าใด หุ้นบุริมสิทธิเท่าใด

(2) จำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้ว หรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว นอกจากที่ใช้เป็นตัวเงินและหุ้นที่ได้ใช้แต่บางส่วนนั้นให้บอกว่าได้ใช้แล้วเพียงใด

(3) จำนวนเงินที่ได้ใช้แล้วหุ้นละเท่าใด

(4) จำนวนเงินที่ได้รับไว้เป็นค่าหุ้นรวมทั้งสิ้นเท่าใด

(5) ชื่อ อาชีวะ และที่สำนักของกรรมการทุกคน

(6) ถ้าให้กรรมการต่างมีอำนาจจัดการของบริษัทได้โดยลำพังตัวให้แสดงอำนาจของกรรมการนั้น ๆ ว่าคนใดมีเพียงใด และบอกจำนวนหรือชื่อกรรมการ ซึ่งจะลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันบริษัทได้นั้นด้วย

(7) ถ้าตั้งบริษัทชั่วคราวกำหนดอันหนึ่ง ให้บอกกำหนดอันนั้นด้วย

(8) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง

1.6 การออกใบหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้น

มาตรา 1127 บัญญัติไว้ว่า ให้บริษัททำใบหุ้นคือใบสำคัญสำหรับหุ้นใบหนึ่งหรือหลายใบมอบให้เป็นคู่มือแก่ผู้ถือหุ้นจนทุก ๆ คน

*เมื่อมอบใบหุ้นนั้นจะเรียกค่าธรรมเนียมก็ได้ สุดแต่กรรมการจะกำหนด แต่มิให้เกินสิบบาท

มาตรา 1128 บัญญัติไว้ว่า “ในใบหุ้นทุก ๆ ใบท่านให้กรรมการลงลายมือชื่อเองคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยและประทับตราของบริษัทเป็นสำคัญ ในใบหุ้นนั้นต้องมีข้อความต่อไปนี้คือ

- (1) ชื่อบริษัท
- (2) เลขหมายหุ้นที่กล่าวถึงในใบหุ้นนั้น
- (3) มูลค่าหุ้นหนึ่งเป็นเงินเท่าใด
- (4) ถ้าและเป็นหุ้นที่ยังไม่ได้ใช้เงินเสร็จให้จดลงว่าได้ใช้เงินค่าหุ้นแล้วหุ้นละเท่าใด
- (5) ชื่อผู้ถือหุ้นหรือคำแถลงว่าได้ออกใบหุ้นนั้นให้แก่ผู้ถือ”

1.7 สถานที่รับจดทะเบียน

การยื่นขอจดทะเบียนบริษัท ให้ผู้ขอจดทะเบียนยื่น ณ สำนักงานทะเบียนบริษัทแห่งท้องถิ่นที่นั้น ๆ โดยถือเอาสถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของบริษัทเป็นสำคัญ ในกรุงเทพมหานคร ยื่น ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร กองทะเบียนธุรกิจ 1-2 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (เดิมชื่อกรมทะเบียนการค้า) ต่างจังหวัดยื่น ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท จังหวัดนั้น ๆ ซึ่งตั้งอยู่ ณ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหรือศูนย์ทะเบียนการค้าเขต แล้วแต่กรณี

1.8 ผลการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด

1.8.1 บริษัทจะมีสภาพเป็นนิติบุคคล มีสิทธิและหน้าที่แตกต่างหากจากผู้เริ่มก่อการและผู้ถือหุ้น

1.8.2 ผู้เริ่มก่อการพ้นจากความรับผิดชอบในบริษัท

1.8.3 ผู้ถือหุ้นจะฟ้องศาลขอเพิกถอนการซื้อหุ้นโดยอ้างว่าสำคัญผิดหรือถูกหลอกหรือเหตุอื่น ๆ ไม่ได้

1.9 สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นบริษัทจำกัด

มาตรา 1138 บัญญัติไว้ว่า บริษัทจำกัดต้องมีสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นมีรายการดังต่อไปนี้

(1) ชื่อและสำนักกับอาชีวะถ้าว่ามีของผู้ถือหุ้นชื่อแกลงเรื่องหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ แยกหุ้นออกตามเลขหมายและจำนวนเงินที่ได้ใช้แล้วหรือที่ได้ตกลงกันให้ถือว่าเป็นอันได้ใช้แล้วในหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ

(2) วันเดือนปีซึ่งได้ลงทะเบียนบุคคลผู้หนึ่ง ๆ เป็นผู้ถือหุ้น

(3) วันเดือนปีซึ่งบุคคลคนใดคนหนึ่งขาดจากเป็นผู้ถือหุ้น

(4) เลขหมายใบหุ้นและวันที่ลงในใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือและเลขหมายของหุ้นซึ่งได้ลงไว้ในใบหุ้นนั้น ๆ

(5) วันที่ได้ขีดฆ่าใบหุ้นชนิดระบุชื่อหรือชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

2. บริษัทมหาชนจำกัด (Public Company Limited)

2.1 ความหมายของบริษัทมหาชนจำกัด

ความหมายของบริษัทมหาชนจำกัด ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

มาตรา 15 บัญญัติไว้ว่า บริษัทมหาชนจำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระและบริษัทดังกล่าวได้ระบุมูลค่าของหุ้นในหนังสือบริคณห์สนธิ

มาตรา 16 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลธรรมดาตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปจะเริ่มจัดตั้งบริษัทได้โดยจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ และปฏิบัติการอย่างอื่นตามพระราชบัญญัตินี้”

2.2 การจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด

การจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.2.1 ผู้เริ่มก่อการต้องจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิและนำไปจดทะเบียนที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด

1) คุณสมบัติของผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด ตามมาตรา 17 กำหนดไว้ดังนี้

1. บรรลุนิติภาวะแล้ว
2. อย่างน้อยครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งทั้งหมดต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
3. ได้จองหุ้นเป็นจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของหุ้นจดทะเบียน โดยหุ้นที่จองทั้งหมดนั้นต้องเป็นหุ้นที่ชำระค่าหุ้นเป็นเงินสดเท่านั้น
4. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถหรือไม่เป็น หรือเคยเป็น บุคคลล้มละลายและ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิด เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้กระทำโดยทุจริต

2) หนังสือบริคณห์สนธิ ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด มีหน้าที่จัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ โดยมีรายการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ดังนี้

มาตรา 11 (1) บัญญัติไว้ว่า “ใช้ชื่อ ซึ่งมีคำว่า “บริษัท” นำหน้า และ “จำกัด (มหาชน)” ต่อท้าย หรือจะใช้อักษรย่อว่า “บมจ.” นำหน้า แทนคำว่า “บริษัท” และ “จำกัด (มหาชน)” ก็ได้ แต่ในกรณีที่ใช้ชื่อเป็นอักษรภาษาต่างประเทศ จะใช้คำซึ่งมีความหมายว่าเป็น “บริษัทมหาชนจำกัด” ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแทนก็ได้”

มาตรา 18 บัญญัติไว้ว่า “หนังสือบริคณห์สนธิอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อบริษัทตามมาตรา 11 (1)
- (2) ความประสงค์ของบริษัทที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน
- (3) วัตถุประสงค์ของบริษัทซึ่งต้องระบุประเภทของธุรกิจโดยชัดแจ้ง
- (4)ทุนจดทะเบียนซึ่งต้องแสดงชนิด จำนวน และมูลค่าของหุ้น
- (5) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ซึ่งต้องระบุว่าจะต้องอยู่ ณ ที่ใดในราชอาณาจักร
- (6) ชื่อวัน เดือน ปีเกิด สัญชาติ และที่อยู่ของผู้เริ่มจัดตั้งบริษัท และจำนวนหุ้นที่แต่ละคนจองไว้

ชื่อบริษัทต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา 19 บัญญัติไว้ว่า หนังสือบริคณห์สนธินั้น ให้ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัททุกคนลงลายมือชื่อและนำไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน

2.2.2 เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัท
เลือกดำเนินการได้ 2 กรณี ดังนี้

- 1) เสนอขายหุ้นต่อประชาชนหรือต่อบุคคล ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด หรือ
- 2) ซื้อหุ้นทั้งหมดของบริษัท

2.2.3 การประชุมจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด

หลังจากที่มีการจองหุ้นครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทต้องเรียกผู้จองซื้อหุ้นทั้งหมดมาประชุมจัดตั้งบริษัทภายใน 2 เดือนนับแต่วันที่มีการจองหุ้นครบตามจำนวนที่กำหนด แต่ต้องไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ

กรณีที่ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทไม่สามารถเรียกประชุมจัดตั้งบริษัทได้ในเวลาที่กำหนดดังกล่าวข้างต้น ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทก็อาจขออนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อขยายเวลา โดยทำหนังสือชี้แจงเหตุผลยื่นต่อนายทะเบียนก่อนครบกำหนดดังกล่าวไม่น้อยกว่า 7 วัน หากครบกำหนดเวลาไปแล้วจะทำการยื่นขอขยายเวลาไม่ได้ นายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นสมควรก็จะอนุญาตให้ขยายเวลาออกไปได้ไม่น้อยกว่า 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือนนับแต่วันสิ้นสุดกำหนดเวลานั้น หากการประชุมจัดตั้งบริษัทไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนี้ หนังสือบริคณห์สนธิที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วนั้นเป็นอันสิ้นผล และผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทต้องคืนเงินค่าจองหุ้นแก่ผู้จองหุ้นภายใน 14 วันนับแต่วันที่หนังสือบริคณห์สนธิสิ้นผล

2.2.4 ผู้จัดตั้งบริษัทจะต้องส่งมอบกิจการและเอกสารทั้งปวงของบริษัท ให้แก่คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งภายใน 7 วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการประชุมจัดตั้งบริษัท

2.2.5 การเรียกชำระค่าหุ้น เมื่อคณะกรรมการได้รับมอบเอกสารจากผู้จัดตั้งบริษัทแล้ว คณะกรรมการจะต้องมีหนังสือแจ้งไปให้บรรดาผู้จองหุ้นทั้งหลายทำการชำระเงินค่าหุ้นให้เต็มจำนวน ภายในเวลาที่กำหนดดังนี้

1. ชำระค่าหุ้นเป็นเงินสด กำหนดให้ชำระค่าหุ้นไม่น้อยกว่า 14 วันนับแต่วันที่ ได้รับหนังสือแจ้ง
2. ชำระด้วยสินทรัพย์อื่นที่มีใช้ตัวเงิน ผู้จองหุ้นนั้นต้องโอนกรรมสิทธิ์สินทรัพย์ นั้น หรือทำเอกสารหลักฐานการใช้สิทธิ์ต่าง ๆ ให้แก่บริษัทตามวิธีการภายในเวลากำหนดซึ่งต้อง ไม่น้อยกว่า 1 เดือนนับจากวันจดทะเบียนบริษัท

ทุนของบริษัทมหาชนจำกัด

ทุนของบริษัทมหาชนจำกัดจะแบ่งออกเป็นหุ้น ๆ มูลค่าหุ้นละเท่า ๆ กัน ตามกฎหมาย
ราคามูลค่าหุ้นไม่ต่ำกว่าหุ้นละ 5 บาท ส่วนหุ้นของบริษัทมหาชนจำกัดที่เข้าเป็นบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์อื่น จะต้องมียุทธค่าหุ้นละ 10 บาท ตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์

บริษัทมหาชนจำกัดสามารถเสนอขายหุ้นในราคาสูงกว่ามูลค่าหุ้นที่จดทะเบียนได้ และ
สามารถขายหุ้นต่ำกว่ามูลค่าได้เช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากบริษัทจำกัดที่ไม่สามารถทำได้ การเสนอขาย
หุ้นต่ำกว่ามูลค่าของบริษัทมหาชนนั้น กระทำได้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าบริษัทได้ดำเนินการมาแล้ว
ไม่น้อยกว่า 1 ปี และปรากฏว่ามีบริษัทจำกัดมีผลขาดทุน กรณีเช่นนี้บริษัทจะเสนอขายหุ้นต่ำกว่า
มูลค่าที่จดทะเบียนไว้ก็ได้

การเสนอขายหุ้นต่ำกว่ามูลค่า บริษัทมหาชนจำกัดจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น

(2) การกำหนดอัตราส่วนลดของหุ้นไว้เป็นจำนวนแน่นอนว่าลดลงจากราคามูลค่า
เท่าใด และระบุไว้ในหนังสือชี้ชวนตอนที่เสนอขายด้วย

การชำระเงินค่าหุ้นของบริษัทมหาชนจำกัด ผู้ถือหุ้นต้องชำระเป็นเงินครั้งเดียวจนเต็ม
มูลค่าจะแบ่งชำระบางส่วนเป็นงวดแบบเดียวกับบริษัทจำกัดไม่ได้ และผู้จองหุ้นหรือผู้ซื้อหุ้นจะขอ
หักกลบลบหนี้กับบริษัทไม่ได้เช่นกัน

3. การจดทะเบียนธุรกิจออนไลน์ (e-Registration)

ปัจจุบันกรมพัฒนาธุรกิจการค้าสนับสนุนให้ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจที่ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลให้จดทะเบียนธุรกิจออนไลน์ (e-Registration) เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด เอกสาร และก้าวทันเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

ขั้นตอนในการจดทะเบียนธุรกิจออนไลน์

1. เข้าไปที่เว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (<https://www.dbd.go.th>)
2. คลิกเลือก DBD e-Registration หน้าจอจะปรากฏทางเลือก 2 ทาง คือ ดำเนินการโดยผู้ประกอบการ หรือ ดำเนินการผ่านผู้แทน ให้คลิกเลือกตามต้องการ

2.1 กรณีดำเนินการโดยผู้ประกอบการ

ขั้นตอนที่ 1 ลงทะเบียนและยืนยันตัวตน โดย

- 1) กรอกข้อมูลผ่านระบบ
- 2) ยืนยันตัวตน
- 3) เปิดใช้งาน (Activate User) ผ่าน e-mail ภายใน 30 วัน

ขั้นตอนที่ 2 ยื่นคำขอจดทะเบียน โดย

- 1) กรอกข้อมูลผ่านระบบ
- 2) นายทะเบียนตรวจสอบ
- 3) ลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 4) ผู้กรอกข้อมูลยื่นคำขอการจดทะเบียน และชำระค่าธรรมเนียม

2.2 กรณีดำเนินการผ่านผู้แทน

ขั้นตอนที่ 1 ลงทะเบียนและยืนยันตัวตน โดย

- 1) กรอกข้อมูลผ่านระบบ เลือกประเภทผู้แทน หรือ
- 2) ยืนยันตัวตน
- 3) เปิดใช้งาน (Activate User) ผ่าน e-mail ภายใน 30 วัน

ขั้นตอนที่ 2 ยื่นคำขอจดทะเบียน โดย

- 1) ผู้แทนกรอกข้อมูลผ่านระบบ
- 2) นายทะเบียนตรวจสอบ
- 3) ลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบการ....
- 4) ยื่นคำขอ
- 5) ชำระค่าธรรมเนียม
- 6) นายทะเบียนรับจดทะเบียน
- 7) รับเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการจดทะเบียน

4. ข้อแตกต่างระหว่างบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด

บริษัทจำกัด	บริษัทมหาชนจำกัด
1. ผู้เริ่มก่อการไม่น้อยกว่า 2 คน	1. ผู้เริ่มก่อการไม่น้อยกว่า 15 คน
2. ไม่มีความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน	2. มีความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน โดยระบุความประสงค์นี้ไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ
3. ไม่สามารถขายหุ้นในราคาต่ำกว่ามูลค่าหุ้นได้	3. สามารถขายหุ้นในราคาต่ำกว่ามูลค่าหุ้นได้
4. การชำระค่าหุ้น สามารถชำระค่าหุ้นเป็นงวดได้ โดยชำระงวดแรกในจำนวนไม่ต่ำกว่า 25% ของราคาตามมูลค่าหุ้นพร้อมส่วนเกินมูลค่า (ถ้ามี)	4. การชำระค่าหุ้นไม่สามารถชำระค่าหุ้นเป็นงวดได้ ต้องชำระค่าหุ้นครั้งเดียวเต็มมูลค่าพร้อมส่วนเกินมูลค่า (ถ้ามี)
5. ทุนจดทะเบียนจะเป็นทุนที่ชำระแล้วเพียงอย่างเดียว และต้องจำหน่ายหุ้นจดทะเบียนให้หมดก่อนจึงจะจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทได้ จะนำหุ้นออกจำหน่ายเป็นคราว ๆ ไม่ได้	5. ทุนจดทะเบียนสามารถมีจำนวนสูงกว่าหุ้นที่ออกจำหน่ายหรือทุนที่ได้ชำระแล้วได้ และสามารถนำหุ้นที่ยังเหลืออยู่ออกจำหน่ายเป็นคราว ๆ ได้อีก
6. ไม่สามารถออกหุ้นกู้ได้	6. สามารถออกหุ้นกู้ได้

5. ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท (Organization Expenses)

5.1 ความหมายและลักษณะของค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท

ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดก่อนการดำเนินธุรกิจ เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดทุกขั้นตอนในการจัดตั้งบริษัทหรือเรียกว่าค่าใช้จ่ายในการนำหุ้นออกขาย ดังนั้นจึงมีจำนวนสูง ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัทจำแนกได้ดังนี้

- (1) ค่าบริการวิชาชีพต่าง ๆ เช่น ค่าทนายความ
- (2) ค่าพิมพ์หนังสือบริคณห์สนธิและค่าจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ
- (3) ค่าใช้จ่ายในการเข้าซื้อซื้อหุ้น ค่าพิมพ์ใบหุ้น
- (4) ค่าใช้จ่ายในการประชุมจัดตั้งบริษัท ค่าใช้จ่ายในการจัดทำข้อบังคับของบริษัท
- (5) ค่าพาหนะของผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัท ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ค่าเลี้ยงรับรอง
ค่าสมุดบัญชี ทะเบียนต่าง ๆ
- (6) ค่าจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ค่าธรรมเนียม ค่าอากรแสตมป์
- (7) ค่านายหน้า ค่าตอบแทน ที่จ่ายให้แก่ผู้เริ่มก่อการจัดตั้ง

ค่าใช้จ่ายข้างต้นบริษัทจะบันทึกบัญชีรวมไว้ในบัญชีเดียวกัน คือ บัญชีค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท เพราะค่าใช้จ่ายดังกล่าว เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต ในบางกรณีอาจไม่สามารถรับรู้รายจ่ายดังกล่าวเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตนหรือสินทรัพย์อื่นได้ ดังนั้นตามหลักปฏิบัติกิจการจะต้องรับรู้ให้เป็นค่าใช้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีแรกทั้งจำนวน (ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 25/2566 เรื่องมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 38 เรื่องสินทรัพย์ไม่มีตัวตน)

การบัญชีบริษัทจำกัด

Accounting for Company Limited

รหัสวิชา 20201-2009

การจำหน่ายหุ้นและการรับหุ้น

1. เงินทุนของบริษัทจำกัด

เงินทุนของบริษัทได้แบ่งออกเป็นหุ้นในราคาเท่ากันในแต่ละประเภทของหุ้น ในราคาหุ้นละไม่ต่ำกว่า 5 บาท จำนวนหุ้น และราคาต่อหุ้นจะเป็นจำนวนใดขึ้นอยู่กับความต้องการจำนวนทุนในการจัดตั้งบริษัท ส่วนการชำระค่าหุ้นชำระเต็มจำนวนหรือชำระเป็นงวดได้ตามความต้องการของบริษัทที่จะได้เงินมาเป็นทุนหมุนเวียน แต่การชำระเป็นงวดผู้ถือหุ้นต้องชำระค่าหุ้นครั้งแรกอย่างน้อย 25% ของมูลค่าหุ้นและรวมจำนวนเงินค่าหุ้นที่จำหน่ายสูงกว่ามูลค่าหุ้นด้วย (ถ้ามี) หุ้นทุนของบริษัทมี 2 ชนิด คือ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ

1.1 หุ้นสามัญ (Common Stock) ถือเป็นหุ้นหลักของบริษัท และเป็นหุ้นที่ได้รับการเสี่ยงภัยมากที่สุด แต่ก็อาจจะได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนมากที่สุด ถ้าบริษัทประสบความสำเร็จในการดำเนินงานคือ มีกำไรมาก ผู้ถือหุ้นสามัญจะมีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้น และมีอำนาจในการควบคุมดูแลการดำเนินงานของบริษัทด้วย

1.2 หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Stock) ถือเป็นหุ้นรองของบริษัท บริษัทจะมีหุ้นชนิดนี้หรือไม่ก็ได้ ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจะมีสิทธิพิเศษกว่าผู้ถือหุ้นสามัญดังนี้

1.2.1 มีสิทธิได้รับเงินปันผลก่อนหุ้นสามัญในอัตราที่แน่นอน เช่น หุ้นบุริมสิทธิ 8% ก็หมายความว่า จะได้รับเงินปันผลในอัตรา 8% ถ้าการดำเนินงานของบริษัทเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้ถือหุ้นชนิดนี้ก็จะได้รับเงินปันผลทุกปี และถึงแม้ว่าบางปีบริษัทจะไม่สามารถจ่ายเงินปันผลได้ แต่ก็มีหุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิสะสมเงินปันผลค้างจ่ายได้ โดยทั่ว ๆ ไปผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมักได้รับหลักประกันว่าจะได้รับเงินปันผลสม่ำเสมอว่าหุ้นสามัญ เพราะได้รับการจ่ายเงินปันผลก่อนหุ้นสามัญ

1.2.2 มีสิทธิได้รับการคืนทุนก่อนหุ้นสามัญเมื่อเลิกกิจการ ในกรณีที่บริษัทเลิกกิจการ ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิได้รับการคืนทุนเต็มจำนวนก่อน

2. ราคาหุ้นออกจำหน่าย

บริษัทออกจำหน่ายหุ้นได้ในราคาใดราคาหนึ่ง ดังนี้

2.1 ราคาเท่ากับมูลค่าหุ้น (At Par)

2.2 ราคาสูงกว่ามูลค่าหุ้น (At Premium or Above Par)

2.3 ราคาต่ำกว่ามูลค่าหุ้น (At Discount or Below Par)

ในประเทศไทย กฎหมายมิได้ให้บริษัทเอกชนจำกัดจำหน่ายหุ้นในราคาต่ำกว่ามูลค่า แต่บริษัทมหาชนจำกัดจะจำหน่ายหุ้นต่ำกว่ามูลค่าได้ เมื่อดำเนินการมาแล้ว 1 ปี และต้องมีผลกำไร

3. การออกหุ้นโดยเรียกค่าหุ้นในครั้งเดียว

ในกรณีที่มีผู้ถือหุ้นไม่มากนัก บริษัทจะจำหน่ายหุ้นโดยการเก็บเงินค่าหุ้นในครั้งเดียว และบริษัทก็จะออกใบหุ้นให้ทันที

กรณีที่ 1 ราคาเท่ากับมูลค่าหุ้น (At Par)

ในกรณีนี้บริษัทจะได้รับเงินค่าหุ้นเท่ากับมูลค่าหุ้น การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

เดบิต	เงินสด/เงินฝากธนาคาร	xx	
	เครดิต		
	ทุนหุ้นสามัญ		xx
	ทุนหุ้นบุริมสิทธิ		xx

กรณีที่ 2 ราคาสูงกว่ามูลค่าหุ้น (At Premium or Above Par)

ในกรณีนี้บริษัทจะได้รับเงินค่าหุ้นสูงกว่ามูลค่าหุ้น ส่วนที่สูงกว่า เรียกว่าส่วนเกินมูลค่าหุ้น การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

เดบิต	เงินสด/เงินฝากธนาคาร	xx
	เครดิต	
	ทุนหุ้นสามัญ	xx
	ทุนหุ้นบุริมสิทธิ	xx
	ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ	xx
	ส่วนเกินมูลค่าหุ้นบุริมสิทธิ	xx

ในกรณีที่บริษัทมีหุ้นสามัญเพียงชนิดเดียว บัญชีทุนหุ้นสามัญสามารถใช้**บัญชีทุนเรือนหุ้น**

กรณีที่ 3 ราคาต่ำกว่ามูลค่าหุ้น (At Discount or Below Par)

ถึงแม้ว่ากฎหมายไทยจะไม่อนุญาตให้บริษัทเอกชนจำกัดออกหุ้นในราคาต่ำกว่ามูลค่าหุ้น แต่ในบางประเทศอนุญาตให้บริษัทออกหุ้นในราคาต่ำกว่ามูลค่าได้ การออกหุ้นในราคาต่ำกว่ามูลค่า หมายถึง การนำหุ้นออกจำหน่ายในราคาต่ำกว่าราคาตามมูลค่า เช่น มูลค่าหุ้นราคา 100 บาท จำหน่ายในราคา 95 บาท เป็นต้น

ในกรณีนี้บริษัทจะได้รับเงินค่าหุ้นต่ำกว่ามูลค่าหุ้น ส่วนที่ต่ำกว่า เรียกว่าส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้น การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้

เดบิต	เงินสด/เงินฝากธนาคาร	xx
	ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นสามัญ	xx
	ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นบุริมสิทธิ	xx
	เครดิต	
	ทุนหุ้นสามัญ	xx
	ทุนหุ้นบุริมสิทธิ	xx

4. การออกหุ้นโดยเรียกค่าหุ้นเป็นงวด

ในกรณีที่มีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก บริษัทอาจเรียกเก็บเงินค่าหุ้นหลายครั้งก็ได้ แต่จะต้องปฏิบัติตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1105 ได้บัญญัติไว้ คือ ครั้งแรกจะต้องเก็บไม่ต่ำกว่า 25% ของมูลค่าหุ้นพร้อมส่วนเกินมูลค่าหุ้น (ถ้ามี)

มาตรา 1121 การเรียกเงินค่าหุ้นแต่ละคราวนั้น ท่านบังคับว่าให้ส่งคำบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ต่ำกว่ายี่สิบเอ็ดวันด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ และผู้ถือหุ้นทุกคนจะต้องใช้เงินตามจำนวนที่เรียกนั้น สุดแต่กรรมการจะได้กำหนดไปว่าให้ส่งไปยังผู้ใด ณ ที่ใดและเวลาใด

สำหรับการเรียกเก็บเงินค่าหุ้นครั้งต่อ ๆ ไป กรรมการบริษัทจะต้องส่งคำบอกกล่าวพร้อมด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการชำระค่าหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 21 วัน ด้วยจดหมายลงทะเบียน

การบันทึกบัญชีในกรณีนี้ เนื่องจากบริษัทรับชำระค่าหุ้นเป็นคราว ๆ ดังนั้นบริษัทจะยังไม่ออกใบหุ้นให้จนกว่าจะรับชำระค่าหุ้นครบ (ยกเว้นหุ้นชนิดระบุชื่อ บริษัทสามารถออกใบหุ้นให้ทันที ถึงแม้ว่าจะได้รับเงินค่าหุ้นไม่ครบ) เมื่อมีผู้จองหุ้นบริษัทจะตั้งให้ผู้จองหุ้นเป็นลูกหนี้ของบริษัทก่อน เมื่อผู้จองหุ้นชำระเงินให้ก็จะถือว่าเป็นการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ค่าหุ้น และเมื่อรับชำระหนี้ครบแล้ว บริษัทก็จะออกใบหุ้นให้

5. การริบหุ้น

มาตรา 1123 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดละเลยไม่ส่งใช้เงินที่เรียกค่าหุ้นตามวันกำหนด กรรมการจะส่งคำบอกกล่าวด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้นั้นให้ส่งใช้เงินที่เรียก กับทั้งดอกเบี้ยด้วยก็ได้ ในคำบอกกล่าวอันนี้ ให้กำหนดเวลาไปพอสมควรเพื่อให้ใช้เงินที่เรียก กับทั้งดอกเบี้ย และต้องบอกไปด้วยว่าให้ส่งใช้ ณ สถานที่ใด อนึ่ง ในคำบอกกล่าวนั้นจะแจ้งไปด้วยก็ได้ว่า ถ้าไม่ใช้เงินตามเรียก หุ้นนั้นอาจจะถูกริบ และ

มาตรา 1124 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าในคำบอกกล่าวมีข้อแถลงความถึงการริบหุ้นด้วย แล้วหากเงินค่าหุ้นที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ยยังคงค้างชำระอยู่ตราบใด กรรมการจะบอกริบหุ้นนั้น ๆ เมื่อใดก็ได้”

5.1 สาเหตุและขั้นตอนการริบหุ้น

ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า ในการเรียกเก็บเงินค่าหุ้นนั้น บริษัทอาจเรียกเก็บค่าหุ้น เต็มจำนวนคือเรียกเก็บครั้งเดียว หรือเรียกเก็บไม่เต็มจำนวนคือเรียกเก็บเป็นคราว ๆ ก็ได้ ในการเรียกเก็บเป็นคราว ๆ นั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ว่า ครั้งแรก จะต้องเรียกเก็บไม่ต่ำกว่า 25% ของมูลค่าหุ้น พร้อมส่วนเกิน (ถ้ามี) สำหรับส่วนที่เหลือกรรมการ บริษัทจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นใช้เมื่อใดก็ได้ แต่จะต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 21 วัน โดยส่งจดหมาย ลงทะเบียนแจ้งไปยังบรรดาผู้ถือหุ้น

ถ้าผู้ถือหุ้นรายใดละเลยไม่ส่งใช้ตามวันที่บริษัทกำหนด กรรมการจะส่งจดหมายลงทะเบียน แจ้งไปยังผู้ถือหุ้นรายนั้นอีกครั้งให้นำเงินมาส่งใช้บริษัทพร้อมดอกเบี้ย และอาจแจ้งไปด้วยว่า หากพ้นกำหนดเวลาที่บริษัทกำหนดแล้ว บริษัทจะทำการริบหุ้นก็ได้

5.2 วิธีการรับหุ้น

วิธีการรับหุ้นมีวิธีปฏิบัติหลายวิธีทั้งตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งมีอยู่ 4 วิธี คือ

1. **รับหุ้นทั้งหมดแล้วนำออกขายทอดตลาด** วิธีนี้ถ้าขายได้ในราคาต่ำกว่าที่ขายให้กับผู้ถือหุ้นครั้งแรกหรือมีค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาดและดอกเบี้ยค้างชำระ บริษัทจะหักจากเงินที่ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบส่งใช้บริษัทแล้ว และถ้ามีเงินเหลือก็คืนให้ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบไป
2. **ออกใบหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบเท่าที่จะออกให้ได้** วิธีนี้จะคำนวณจากจำนวนเงินที่ผู้ถือหุ้นส่งใช้บริษัทแล้ว และรับหุ้นที่เหลือเพื่อนำออกขายทอดตลาด ถ้าขายได้ในราคาต่ำกว่าที่ขายให้กับผู้ถือหุ้นครั้งแรกหรือมีค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาดและดอกเบี้ยค้างชำระ บริษัทจะเป็นผู้รับภาระเอง ในบางกรณีค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบจะเป็นผู้รับภาระ ทั้งนี้แล้วแต่จะตกลงกัน (ในกรณีที่บริษัทเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายเอง จะบันทึกบัญชีไว้ในบัญชีค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท ในกรณีผู้ถือหุ้นที่ถูกริบเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายเอง จะบันทึกไว้ในบัญชีเจ้าหนี้ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบ) และถ้ามีเงินเหลือก็คืนให้แก่ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบไป
3. **รับหุ้นทั้งหมดและคืนเงินให้ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบ** วิธีนี้บริษัทจะคืนเงินให้ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบทั้งหมดแล้วนำหุ้นที่รับออกขายทอดตลาด ถ้าขายได้ในราคาต่ำกว่าที่ขายให้กับผู้ถือหุ้นครั้งแรกหรือมีค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด บริษัทจะเป็นผู้รับภาระเอง
4. **รับเงินที่ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบชำระมาแล้วทั้งหมด** วิธีนี้บริษัทจะรับเงินที่ผู้ถือหุ้นที่ถูกริบชำระมาแล้วทั้งหมด

ถึงแม้ว่าวิธีการรับหุ้นจะมี 4 วิธี แต่ตามกฎหมายไทยให้ใช้วิธีแรก อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้กำหนดไว้ในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการขายหุ้นทอดตลาด เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายหลัง บริษัทควรจะได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัทให้ชัดเจน

การบัญชีบริษัทจำกัด

Accounting for Company Limited

รหัสวิชา 20201-2009

การจัดสรรกำไร การตั้งสำรอง ตามกฎหมายและสำรองอื่น

1. บัญชีกำไรสะสม (Retained Earnings Account)

เป็นบัญชีที่เกิดจากการปิดบัญชีกำไรขาดทุนประจำปี ดังนั้นบัญชีกำไรสะสมจึงเป็นบัญชีที่รวบรวมกำไรขาดทุนของกิจการบริษัทจำกัดไว้ด้วยกัน

บัญชีกำไรสะสมด้านเดบิต แสดงถึงรายการลดยอดบัญชีกำไรสะสม ได้แก่ ขาดทุนสุทธิ รายการแก้ไขกำไรปีก่อนที่สูงเกินไป การจ่ายเงินปันผล การจ่ายหุ้นปันผล การจัดสรรสำรองต่าง ๆ ถ้ากำไรสะสมมียอดคงเหลือด้านเดบิต เรียกว่า **ขาดทุนสะสม**

บัญชีกำไรสะสมด้านเครดิต แสดงถึงรายการเพิ่มยอดบัญชีกำไรสะสม ได้แก่ ยอดกำไรสุทธิ รายการแก้ไขกำไรปีก่อนที่ต่ำเกินไป ถ้ากำไรสะสมมียอดคงเหลือด้านเครดิต เรียกว่า **กำไรสะสม**

2. เงินปันผล (Dividend)

มาตรา 1201 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ประกาศอนุญาตเงินปันผลนอกจากโดยมติของที่ประชุมใหญ่ กรรมการอาจจ่ายเงินปันผลระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราว ในเมื่อปรากฏแก่กรรมการว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะทำเช่นนั้น

ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไร ถ้าหากบริษัทขาดทุน ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจนกว่าจะได้แก้ไขให้หายขาดทุนเช่นนั้น

การจ่ายเงินปันผลนั้นให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่หรือกรรมการลงมติ แล้วแต่กรณี”

มาตรา 1202 บัญญัติไว้ว่า “ทุกคราวที่แจกเงินปันผลบริษัทต้องจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในสี่สิบส่วนของจำนวนผลกำไรซึ่งบริษัททำผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราวในเมื่อปรากฏแก่กรรมการ ว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะทำเช่นนั้นห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไร”

จากบทบัญญัติข้างต้นแสดงว่าการจ่ายเงินปันผลจะต้องมีมติจากที่ประชุมใหญ่ และจะต้องจ่ายจากเงินกำไรเท่านั้น

3. การคำนวณเงินปันผล

คำนวณจำนวนเงินที่ได้รับจากสิทธิตามที่กล่าวข้างต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 บริษัท ไทยเจริญ จำกัด จดทะเบียนหุ้นบุริมสิทธิ 6% จำนวน 1,000 หุ้น หุ้นละ 1,000 บาท จำหน่ายในราคาหุ้นละ 1,100 บาท และหุ้นสามัญ 10,000 หุ้น หุ้นละ 100 บาท จำหน่ายในราคาหุ้นละ 103 บาท หุ้นทั้ง 2 ชนิดได้รับชำระค่าหุ้นครบแล้ว

ปี 25X1 ประกาศจ่ายเงินปันผล 50,000 บาท

ปี 25X2 ประกาศจ่ายเงินปันผล 100,000 บาท

ปี 25X3 ประกาศจ่ายเงินปันผล 150,000 บาท

กรณีที่ 1 หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลตามที่กำหนดไม่มีสิทธิสะสมเงินปันผลค้างจ่าย ไม่มีสิทธิร่วมรับเงินปันผลกับหุ้นสามัญ

หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิได้รับเงินปันผล 6%

หุ้นบุริมสิทธิ $1,000 \times 1,000 = 1,000,000$ บาท

เงินปันผล 6% $= 1,000,000 \times \frac{6}{100} = 60,000$ บาท

ปี 25X1 บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล 50,000 บาท

หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 50,000 บาท

หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{50,000}{1,000} = 50$ บาท

หุ้นสามัญไม่มีสิทธิได้รับเงินปันผล

ปี 25X2	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล 100,000 บาท			
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 6%	=	60,000	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{60,000}{1,000}$	=	60	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล 100,000 - 60,000	=	40,000	บาท
ปี 25X3	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{40,000}{10,000}$	=	4	บาท
	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล 150,000 บาท			
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 6%	=	60,000	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{60,000}{1,000}$	=	60	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล 150,000 - 60,000	=	90,000	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{90,000}{10,000}$	=	9	บาท

กรณีที่ 2 หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิสะสมเงินปันผลค้างจ่าย แต่ไม่มีสิทธิร่วมรับเงินปันผลกับหุ้นสามัญ

ปี 25X1 บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล 50,000 บาท
 หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 50,000 บาท หุ้นละ 50 บาท
 และมีสิทธิสะสมเงินปันผลค้างจ่ายไปรอบปีหน้า 10,000 บาท
 หุ้นสามัญไม่มีสิทธิได้รับเงินปันผล

ปี 25X2	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล	=	100,000	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 6%	=	60,000	บาท
	บวกเงินปันผลค้างจ่ายปีก่อน	=	<u>10,000</u>	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล	=	<u>70,000</u>	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{70,000}{1,000}$	=	70	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล 100,000 - 70,000	=	30,000	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{30,000}{10,000}$	=	3	บาท

ปี 25x3	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผลหุ้นละ	=	150,000	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 6%	=	60,000	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{60,000}{1,000}$	=	60	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล 150,000 - 60,000	=	90,000	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{90,000}{10,000}$	=	9	บาท

กรณีที 3 หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิสะสมเงินปันผลค้างจ่ายและมีสิทธิร่วมรับเงินปันผลกับหุ้นสามัญ

ปี 25X1	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล	=	50,000	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิได้รับเงินปันผล 50,000 บาท		หุ้นละ 50 บาท	
	และมีสิทธิสะสมเงินปันผลค้างจ่ายไปรับปีหน้า 10,000 บาท			
	หุ้นสามัญไม่มีสิทธิได้รับเงินปันผล			
ปี 25X2	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล	=	100,000	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิประกาศจ่ายเงินปันผล 6%	=	60,000	บาท
	บวก สะสมเงินปันผลค้างจ่ายปีก่อน	=	<u>10,000</u>	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล	=	<u>70,000</u>	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{70,000}{1,000}$	=	70	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล $100,000 - 70,000$	=	30,000	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลหุ้นละ $\frac{30,000}{10,000}$	=	3	บาท
ปี 25X3	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล	=	150,000	บาท
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับจ่ายเงินปันผล 6%	=	<u>60,000</u>	บาท
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล	=	<u>90,000</u>	บาท
	หุ้นสามัญ $10,000 \times 100$	=	1,000,000	บาท
	หุ้นสามัญ 1,000,000 บาท ได้รับเงินปันผล 90,000 บาท			
	หุ้นสามัญ 100 บาท ได้รับเงินปันผล $\frac{90,000 \times 100}{1,000,000}$	=	9	บาท

หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล = 9% ซึ่งสูงกว่าหุ้นบุริมสิทธิซึ่งได้รับเพียง 6% จึงยกเลิก
เพื่อใช้สิทธิร่วมรับเงินปันผลให้ได้เท่า ๆ กัน

$$\text{หุ้นทุน 2 ชนิด รวมกัน} = 1,000,000 + 1,000,000 \text{ บาท}$$

$$= 2,000,000 \text{ บาท}$$

$$\text{ทุน 2,000,000 บาท เงินปันผล} = 150,000 \text{ บาท}$$

$$\text{ทุนหุ้นบุริมสิทธิ 1,000,000 บาท เงินปันผล} = \frac{150,000 \times 1,000,000}{2,000,000}$$

$$= 75,000 \text{ บาท}$$

$$\text{หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ } \frac{75,000}{1,000} = 75 \text{ บาท}$$

$$\text{หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล } 150,000 - 75,000 = 75,000 \text{ บาท}$$

$$\text{หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลหุ้นละ } \frac{75,000}{10,000} = 7.50 \text{ บาท}$$

กรณีที่ 4 หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิสะสมเงินปันผลค้างจ่ายและมีสิทธิร่วมรับเงินปันผลกับหุ้นสามัญถึง 7%

ปี 25X1	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล	=	50,000	บาท	
	หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิได้รับเงินปันผล	=	50,000	บาท	หุ้นละ 50 บาท
	และมีสิทธิสะสมเงินปันผลค้างจ่าย	=	10,000	บาท	
	หุ้นสามัญไม่มีสิทธิได้รับเงินปันผล				
ปี 25X2	บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล	=	100,000	บาท	
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 6%	=	60,000	บาท	
	บวก เงินปันผลค้างจ่าย	=	<u>10,000</u>	บาท	
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล	=	<u>70,000</u>	บาท	
	หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ	=	70	บาท	
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล	=	100,000 - 70,000		
		=	30,000	บาท	
	หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลหุ้นละ	=	$\frac{30,000}{10,000}$		= 3 บาท

ปี 25X3

บริษัทประกาศจ่ายเงินปันผล = 150,000 บาท

หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 6% = 60,000 บาท

หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล = 90,000 บาท

หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลร้อยละ = $\frac{90,000 \times 100}{1,000,000} = 9\%$

หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลในอัตรา 9% หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผล 6%

หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลในอัตราสูงกว่าหุ้นบุริมสิทธิให้ยกเลิก และให้ร่วมรับ

เท่ากัน

ทุนของหุ้น 2 ชนิด รวมกัน = 2,000,000 บาท

ทุน 2,000,000 บาท เงินปันผล = 150,000 บาท

ทุนหุ้นบุริมสิทธิ 1,000,000 บาท เงินปันผล = $\frac{150,000 \times 1,000,000}{2,000,000}$

= 75,000 บาท

หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลคิดเป็นร้อยละ = $\frac{75,000 \times 100}{1,000,000} = 7.5\%$

ต้องยกเลิก เพราะอัตรา 7.5% สูงกว่าอัตรากำหนดไว้ 7%

$$\text{หุ้นบุริมสิทธิจะได้รับเงินปันผลเพียง 7\%} = \frac{7}{100} \times 1,000,000$$

$$= 70,000 \text{ บาท}$$

$$\text{หุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลหุ้นละ} = 70 \text{ บาท}$$

$$\text{หุ้นสามัญได้รับเงินปันผล } 150,000 - 70,000 = 80,000 \text{ บาท}$$

$$\text{หุ้นสามัญได้รับเงินปันผลหุ้นละ } \frac{80,000}{10,000} = 8 \text{ บาท}$$

หุ้นบุริมสิทธิจะได้รับเงินปันผลตามกรณีใดก็ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของบริษัท ซึ่งจะกำหนดไว้อย่างแน่นอน

4. การจัดสรรกำไรสะสม

ในการดำเนินงานของธุรกิจประเภทต่าง ๆ ย่อมมีทั้งประสบความสำเร็จและความล้มเหลวนั่นคือกิจการค้าอาจมีกำไรหรือขาดทุนก็ได้ ผลกำไรหรือขาดทุนที่เกิดขึ้นจะเป็นของเจ้าของกิจการทั้งหมด ในกรณีเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวและสำหรับกิจการห้างหุ้นส่วนผลกำไรหรือขาดทุนก็จะเป็นของหุ้นส่วน โดยจะแบ่งกันตามอัตราส่วนแบ่งกำไรขาดทุนที่หุ้นส่วนตกลงกัน ส่วนกิจการบริษัทจำกัดนั้น ผลกำไรหรือขาดทุนที่เกิดขึ้น ไม่ได้ตกเป็นของผู้ถือหุ้นทั้งหมด แต่จะโอนเข้าไปบัญชีกำไรสะสม (Retained Earnings Account) ในกรณีที่มีกำไร บริษัทจะพิจารณาจัดสรรให้แก่ผู้ถือหุ้นในรูปของเงินปันผล ที่เหลือก็จะนำไปจัดสรรเป็นเงินสำรองตามกฎหมาย และสำรองอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น

การประกาศจ่ายเงินปันผล มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ห้ามมิให้ประกาศจ่ายเงินปันผล จนกว่าจะมีมติประชุมใหญ่
2. การประกาศจ่ายเงินปันผลทุกครั้ง บริษัทจะต้องจัดสรรกำไรสะสมไว้เป็นทุนสำรองตามกฎหมาย 1 ใน 20 ของกำไรสุทธิหรือร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิ จนกว่าทุนสำรองจะมีจำนวนถึง 1 ใน 10 ของจำนวนทุนของบริษัท หรือร้อยละ 10 ของจำนวนทุนของบริษัท หรือมากกว่าแล้วแต่จะได้ตกลงเป็นข้อบังคับของบริษัท

ในกรณีที่มีส่วนเกินมูลค่าหุ้น กฎหมายให้ถือส่วนเกินมูลค่าหุ้นเป็นส่วนหนึ่งของทุนสำรองตามกฎหมายด้วย

3. โดยปกติแล้วบริษัทจะจ่ายเงินปันผล กรณีมียอดเครดิตในบัญชีกำไรสะสม แต่อาจจะจ่ายเงินปันผลแม้มีผลขาดทุนก็ได้ ถ้ากำไรสะสมปีก่อน ๆ มีจำนวนมากเพียงพอ

4. การคำนวณเงินปันผลให้คำนวณตามจำนวนเงินที่แต่ละหุ้นได้ส่งใช้ค่าหุ้นแล้ว เว้นแต่จะได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องของหุ้นบุริมสิทธิ

5. ห้ามมิให้การจ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่น นอกจากกำไร

6. กรรมการอาจจะตกลงให้จ่ายเงินปันผลระหว่างกาลเป็นครั้งคราวก็ได้ ถ้ากรรมการเห็นว่าบริษัทมีกำไรสมควรที่จะจ่ายได้

การเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ในการประกาศจ่ายเงินปันผลตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ยังต้องขอมติที่ประชุมใหญ่ในการประกาศจ่ายเงินปันผลในอัตราเท่าใด โดยต้องพิจารณาถึงจำนวนเงินสดที่บริษัทจะมีเพียงพอหรือไม่ เพราะว่ากำไรสะสมของบริษัทอาจจะมิใช่อยู่นำรูปเงินสดก็ได้

การบันทึกบัญชีในวันปิดบัญชีของบริษัทนั้นจะแตกต่างจากกิจการเจ้าของคนเดียว และห้างหุ้นส่วน ทั้งนี้เพราะกิจการเจ้าของคนเดียวจะปิดบัญชีกำไรขาดทุน ไปยังบัญชีทุนของเจ้าของกิจการ กิจการห้างหุ้นส่วนจะปิดบัญชีกำไรขาดทุนไปยังบัญชีทุนของผู้เป็นหุ้นส่วน (เว้นแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น) แต่บริษัทจะปิดบัญชีกำไรขาดทุนไปยังบัญชีกำไรสะสม ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

เจ้าของคนเดียว	ห้างหุ้นส่วน	บริษัทจำกัด
กำไรขาดทุน xx	กำไรขาดทุน xx	กำไรขาดทุน xx
ทุน-เจ้าของกิจการ xx	ทุน-หุ้นส่วนคนที่ 1 xx	กำไรสะสม xx
	ทุน-หุ้นส่วนคนที่ 2 xx	

ในกรณีที่กิจการขาดทุน การบันทึกบัญชีในวันปิดบัญชี ก็จะตรงกันข้ามกับตัวอย่างข้างต้น

5. การตั้งสำรองตามกฎหมายและสำรองอื่น

สำรอง คือ จำนวนเงินที่กันออกจากบัญชีกำไรสะสม เพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่กันไว้ได้แก่

5.1 สำรองตามกฎหมาย ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นให้กันกำไร 1 ใน 20 ของกำไรสุทธิ หรือร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิ ไปเป็นสำรองตามกฎหมาย จนกว่าบัญชีสำรองจะมีจำนวน 1 ใน 10 ของทุนหรืออาจจะมากกว่าตามข้อบังคับของบริษัท

5.2 สำรองเพื่อขยายงาน โดยมติของคณะกรรมการบริษัทให้จัดสรรกำไรสะสมส่วนหนึ่งไว้เป็นสำรองเพื่อขยายงาน เช่น ซื้อเครื่องจักรเพิ่ม ขยายโรงงาน เป็นต้น การตั้งสำรองนี้ไม่ทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง เมื่อโครงการนี้สำเร็จแล้ว คณะกรรมการอาจจะปิดบัญชีนี้โอนกลับไปบัญชีกำไรสะสมดั้งเดิม

5.3 สำรองเพื่อรับผลขาดทุนในภายหน้า การดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัทอาจจะมีผลขาดทุนในภายหน้า คณะกรรมการบริษัทก็จะกันกำไรสะสมไว้รับผลขาดทุนดังกล่าว และเป็นการป้องกันผู้ถือหุ้นร้องขอให้จ่ายเงินปันผลเป็นจำนวนมากเกินไป เมื่อไม่มีความจำเป็นต้องใช้สำรองนี้แล้วก็โอนกลับไปยังบัญชีกำไรสะสมดั้งเดิม

6. ส่วนเกินทุน (Surplus)

ส่วนเกินทุน คือ ผลต่างระหว่างสินทรัพย์ของบริษัทกับหนี้สินทั้งสิ้นของบริษัท ส่วนที่ได้คือ ส่วนของผู้ถือหุ้น แล้วนำหุ้นทุนของบริษัททั้งหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิที่ออกจำหน่ายและได้รับค่าหุ้นแล้วในราคาตามมูลค่า ซึ่งเรียกว่าหุ้นทุนนำมาหักออก ส่วนที่เหลือคือส่วนเกินทุน

6.1 ประเภทของส่วนเกินทุน (Classification of Surplus) การจำแนกประเภทของส่วนเกินทุนมีดังนี้

6.1.1 ส่วนเกินทุนจากการลงทุน (Paid-in Surplus) ได้แก่ ส่วนเกินที่ได้รับจากการที่บริษัทนำหุ้นของตนออกจำหน่าย บริษัทได้รับทุนหรือจำนวนเงินจากผู้ถือหุ้นของบริษัท ได้อุทิศหรือบริจาคให้ ได้รับจากบุคคลภายนอกอุทิศเงิน หรือทรัพย์สินให้ ส่วนเกินประเภทนี้ ได้แก่

- 1) ส่วนเกินมูลค่าหุ้น
- 2) กำไรจากการริบหุ้น
- 3) กำไรจากการแปลงสภาพหุ้น
- 4) กำไรจากการไถ่ถอนหุ้น
- 5) ส่วนเกินมูลค่าจากการขายหุ้นของบริษัทที่ได้รับคืนมา
(Treasury Stock)
- 6) ทุนจากการบริจาค

6.1.2 ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ (Revaluation Surplus) คือ การตีราคาสินทรัพย์ใหม่ให้มีราคาตามมูลค่ายุติธรรมที่สามารถซื้อขายกันได้ขณะนั้น เช่น ตีราคาที่ดิน สูงขึ้นกว่าราคาตามบัญชี 500,000 บาท บันทึกบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า 3

พ.ศ. 25X1		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
		ที่ดิน ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์เพิ่ม ตีราคาที่ดินเพิ่มขึ้นตามมูลค่ายุติธรรม		500,000	-	500,000	-

6.1.3 ส่วนเกินทุนจากการดำเนินงานหรือกำไรสะสม (Earned Surplus or Retained Earnings) เป็นกำไรจากการดำเนินกิจการโดยตรง จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1) กำไรสะสมที่จัดสรรแล้ว (Appropriated)
- 2) กำไรสะสมที่ยังไม่ได้จัดสรร (Unappropriated)

6.2 การแสดงส่วนเกินทุนในงบฐานะการเงิน ซึ่งจะแสดงต่อจากหุ้นสามัญ

การบัญชีบริษัทจำกัด

Accounting for Company Limited

รหัสวิชา 20201-2009

การแก้ไขข้อผิดพลาดทางบัญชี

1. ความหมายของข้อผิดพลาดทางบัญชี

ข้อผิดพลาดทางบัญชี (Accounting Error) หมายถึง ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบัญชี ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ หรือเป็นข้อผิดพลาดที่ตั้งใจทำเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป หรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี หรือการละเว้นการบันทึกรายการ

2. สาเหตุของข้อผิดพลาด

ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแยกได้ดังนี้

1. ข้อผิดพลาดโดยไม่ได้ตั้งใจ อาจเกิดขึ้นจากความไม่รอบคอบ ไม่มีความรู้ทางด้านบัญชี งานมากเกินไปทำให้รีบ ไม่ระมัดระวังเท่าที่ควร เป็นต้น
2. ข้อผิดพลาดโดยตั้งใจ เพื่อเลียงภาษี เพื่อปกปิดความผิด เพื่อแสดงฐานะการเงินที่ดี

3. ประเภทของข้อผิดพลาด

ประเภทของข้อผิดพลาด แยกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. **ข้อผิดพลาดที่ชดเชยกัน** ข้อผิดพลาดนี้จะเกิดขึ้นในปีบัญชีที่ 1 แต่มาพบในปีบัญชีที่ 3 ข้อผิดพลาดได้ชดเชยกันหมดแล้ว จึงไม่ต้องปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดเหล่านี้ ได้แก่
 - ก. ตีราคาสินค้าคงเหลือปลายปีผิด
 - ข. ไม่ได้บันทึกรายการปรับปรุงค่าใช้จ่ายค้างจ่ายปลายปี
 - ค. ไม่ได้บันทึกรายการปรับปรุงรายได้ค้างรับปลายปี
 - ง. ไม่ได้บันทึกรายการปรับปรุงค่าใช้จ่ายล่วงหน้าปลายปี
 - จ. ไม่ได้บันทึกรายการปรับปรุงรายได้รับล่วงหน้าปลายปี
 - ฉ. ค่าใช้จ่ายเหมือนกัน แต่ลงบัญชีผิด เช่น ค่าขนส่งออกบันทึกเป็นค่าขนส่งเข้า
 - ช. รายได้เหมือนกัน แต่ลงบัญชีผิด เช่น รายได้ค่าเช่า บันทึกเป็นรายได้เบ็ดเตล็ด

2. ข้อผิดพลาดที่ไม่ขัดแย้งกัน ซึ่งจะแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี

กรณีที่ 1 ข้อผิดพลาดที่ยังไม่ขัดแย้งกัน ก็ได้ตรวจพบข้อผิดพลาดก่อน คือข้อผิดพลาดในข้อ 1 ตั้งแต่ข้อ ก ถึง จ ได้พบข้อผิดพลาดในปีที่ 2 ความผิดยังไม่ขัดแย้งกัน ต้องปรับปรุงรายการผิดพลาดเพื่อให้รายงานทางการเงินในปีที่ 2 ถูกต้อง

กรณีที่ 2 ข้อผิดพลาดที่ไม่อาจจะขัดแย้งกันได้จนกว่าจะมีการแก้ไขรายการข้อผิดพลาดเหล่านี้คือ

- ก. บันทึกจำนวนเงินผิด
- ข. จ่ายค่าใช้จ่ายแล้วไม่ได้บันทึกบัญชี
- ค. รับรายได้แล้วไม่ได้บันทึกบัญชี
- ง. ซื้อสินทรัพย์แล้วบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย
- จ. จ่ายค่าใช้จ่ายแล้วบันทึกเป็นสินทรัพย์

3. ข้อผิดพลาดอื่น ที่ไม่กระทบกระเทือนกำไรขาดทุน แต่กระทบกระเทือนบัญชีสินทรัพย์และหนี้สิน เช่น เช็คคืนไม่ได้บันทึกบัญชี รับค่าหุ้นนำไปบันทึกบัญชีลูกหนี้การค้า เป็นต้น

4. วิธีคำนวณกำไรสุทธิที่ถูกต้อง

เมื่อมีข้อผิดพลาดทางบัญชีเกิดขึ้นในกิจการ กิจการต้องบันทึกการแก้ไขข้อผิดพลาด และคำนวณกำไรสุทธิที่ถูกต้อง กรณีที่ข้อผิดพลาดชดเชยกันเมื่อครบระยะเวลาบัญชีสองรอบ กำไรสุทธิในแต่ละปีจะเปลี่ยนแปลงในจำนวนที่เท่ากัน คือปีที่ 1 เพิ่ม/ลด และปีที่ 2 ลด/เพิ่ม แต่กำไรสะสมจะมียอดคงเดิม กรณีที่ข้อผิดพลาดที่ไม่อาจชดเชยกันได้จนกว่าจะมีการแก้ไข กำไรสุทธิในแต่ละปี และกำไรสะสมจะเปลี่ยนแปลง คืออาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงแล้วแต่ลักษณะของข้อผิดพลาด เช่น

กรณีที่ข้อผิดพลาดชดเชยกันเมื่อครบระยะเวลาบัญชีสองรอบ

ข้อผิดพลาด	กำไรสุทธิปีที่ 1	กำไรสุทธิปีที่ 2	กำไรสะสม
1. ตีราคาสินค้าปลายปีที่ 1 ต่ำเกินไป 20,000 บาท	+20,000	-20,000	-
2. ค่าแรงค้างจ่ายในปีที่ 1 จำนวน 5,000 บาท ยังไม่ได้ปรับปรุง เมื่อจ่ายค่าแรงในปีที่ 2 ได้บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายของปีที่ 2	-5,000	+5,000	-

กรณีที่ข้อผิดพลาดที่ไม่อาจชดเชยกันได้จนกว่าจะมีการแก้ไขข้อผิดพลาด

ข้อผิดพลาด	กำไรสุทธิปีที่ 1	กำไรสุทธิปีที่ 2	กำไรสะสม
1. เมื่อเดือนตุลาคม ปีที่ 1 จ่ายค่าโฆษณาทางแอปพลิเคชันไลน์จำนวน 2,400 บาท เป็นค่าโฆษณาสำหรับระยะเวลา 1 ปี สัมพันธ์กับบัญชี ผู้ตรวจสอบบัญชี ค้นพบข้อผิดพลาดนี้หลังจากปิดบัญชีปีที่ 1 เรียบร้อยแล้ว	-600	-1,800	-2,400
2. เมื่อเดือนธันวาคม ปีที่ 2 รับค่าขายสินค้าออนไลน์จำนวน 1,920 บาท บันทึกบัญชีเป็น 1,290 บาท ค้นพบข้อผิดพลาดนี้หลังจากปิดบัญชีปีที่ 2 เรียบร้อยแล้ว	-	+630	+630

ตัวอย่าง การคำนวณกำไรสุทธิที่ผิดพลาดของแต่ละปี

บริษัท อุตสาหกรรมไทย จำกัด ได้ปิดบัญชีประจำปี 25X2 เรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจสอบบัญชีได้รายงานข้อผิดพลาดในการทำบัญชี ปี 25X1 และปี 25X2 ดังต่อไปนี้

1. ปี 25X1 มีค่าเช่าค้ำรับ 3,000 บาท และปี 25X2 ค้ำรับ 4,000 บาท
2. ติราคาสินค้าคงเหลือปลายปี 25X1 ต่ำไป 4,500 บาท และปลายปี 25X2 สูงไป 2,700 บาท
3. ปี 25X1 จ่ายค่าขนส่งออก 2,500 บาท บันทึกเป็นค่าขนส่งเข้า
4. บริษัทได้รับเช็คคืนจากธนาคาร 10,000 บาท ในปี 25X1

5. ซื้อสินค้าเป็นเงินสด ปี 25X1 จำนวน 27,000 บาท มาลงบัญชีในปี 25X2
6. เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 25X1 ซ่อมอาคาร 20,000 บาท ลงบัญชีเป็นอาคารและคิดค่าเสื่อมราคาอาคาร 20% ต่อปีตลอดมา
7. ขายสินค้าเป็นเงินสด เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 25X2 จำนวน 5,400 บาท ลงบัญชีเป็น 4,500 บาท
 - กำไรสุทธิปี 25X1 มีจำนวน 120,000 บาท
 - กำไรสุทธิปี 25X2 มีจำนวน 94,000 บาท

การคำนวณกำไรสุทธิ

รายการ	ปี 25X1	ปี 25X2
1. ค่าเช่าค้างรับปี 25X1	+ 3,000	- 3,000
ค่าเช่าค้างรับปี 25X2		+ 4,000
2. ตีราคาสินค้าคงเหลือปลายปี 25X1 ต่ำไป	+ 4,500	- 4,500
ตีราคาสินค้าคงเหลือปลายปี 25X2 สูงไป		- 2,700
3. ปี 25X1 ลงบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายเหมือนกันไม่ต้องปรับปรุง		
4. ได้รับเช็คคืนจากธนาคารไม่เกี่ยวกับกำไรสุทธิ		
5. ซื้อสินค้าปี 25X1 ลงบัญชีในปี 25X2	- 27,000	+ 27,000
6. ซ่อมอาคารปี 25X1 ลงบัญชีเป็นอาคาร และคิดค่าเสื่อมราคาอาคารไปแล้ว	- 20,000	
	+1,000 ¹	+4,000 ²
7. ขายสินค้าปี 25X2 ลงบัญชีต่ำไป		+ 900 ³
กำไรสุทธิที่ผิดพลาด	- 40,500	+ 29,700

กำไรสุทธิปี 25X1 สูงไป 40,500 บาท

กำไรสุทธิปี 25X2 ต่ำไป 29,700 บาท

กำไรสุทธิปี 25X1 ที่ถูกต้อง = $120,000 - 40,500 = 79,500$ บาท

กำไรสุทธิปี 25X2 ที่ถูกต้อง = $94,000 + 29,700 = 123,700$ บาท

$$^1 \text{ มาจาก } 20,000 \times 20\% \times \frac{3}{12} = 1,000 \text{ บาท}$$

$$^2 \text{ มาจาก } 20,000 \times 20\% = 4,000 \text{ บาท}$$

$$^3 \text{ มาจาก } 5,400 - 4,500 = 900 \text{ บาท}$$

การบัญชีบริษัทจำกัด

Accounting for Company Limited

รหัสวิชา 20201-2009

การจัดทำงบการเงิน ตามประกาศกรมพัฒนารัฐกิจการค้า

1. ความหมายของงบการเงิน (Financial Statement)

ความหมายของงบการเงินตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชีที่ 13/2566 เรื่อง มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 เรื่อง การเสนองบการเงิน หมายถึง งบที่เสนอข้อมูลทางการเงินที่มีแบบแผน เพื่อแสดงฐานะการเงินและรายการทางบัญชีของกิจการ วัตถุประสงค์ในการจัดทำงบการเงินโดยทั่วไป มีเป้าหมายในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการ โดยถูกต้องตามควรงบการเงินประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สินทรัพย์
2. หนี้สิน
3. ส่วนของเจ้าของ
4. รายได้และค่าใช้จ่าย รวมถึงผลกำไรและขาดทุน
5. เงินทุนที่ได้รับจากผู้เป็นเจ้าของและการจัดสรรส่วนทุนให้ผู้เป็นเจ้าของในฐานะที่เป็นเจ้าของ และ
6. กระแสเงินสด

2. ส่วนประกอบของงบการเงิน (Components of Financial Statements)

งบการเงินที่สมบูรณ์ประกอบด้วย

1. งบฐานะการเงิน (Statement of Financial Position) ณ วันสิ้นรอบระยะเวลา
2. งบกำไรขาดทุน (Income Statement) และงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Statement of Comprehensive Income) สำหรับรอบระยะเวลา
3. งบการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น (Statement of Changes in Equity) สำหรับรอบระยะเวลา
4. งบกระแสเงินสด (Statement of Cash Flow) สำหรับรอบระยะเวลา
5. หมายเหตุประกอบงบการเงิน (Notes to Financial Statement) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลนโยบายการบัญชีและข้อมูลที่ให้คำอธิบายอื่นที่มีสาระสำคัญ
6. งบฐานะการเงิน ณ วันต้นงวดของรอบระยะเวลาก่อน เมื่อกิจการได้นำนโยบายการบัญชีใหม่มาถือปฏิบัติย้อนหลัง หรือการปรับย้อนหลังรายการในงบการเงินหรือ เมื่อกิจการมีการจัดประเภทรายการใหม่ในงบการเงินตามย่อหน้าที่ 40 ก ถึง 40 ง (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.tfac.or.th>)

3. รูปแบบงบการเงินตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

การจัดทำงบการเงินของกิจการบริษัทจำกัดนอกจากจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน มาตรฐานการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว การกำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงินจะต้องเป็นรูปแบบที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนดตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน ฉบับปัจจุบันคือ พ.ศ. 2566 (ฉบับเต็ม)

งบการเงินของบริษัทจำกัดจะเป็นแบบที่ 2 ประกอบด้วย

1. งบฐานะการเงิน
2. งบกำไรขาดทุน หรือ งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ
3. งบการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น (งบการเงินรวม)
4. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

การบัญชีบริษัทจำกัด

Accounting for Company Limited

รหัสวิชา 20201-2009

การเพิ่มทุนและการลดทุน

1. การเพิ่มทุน (Capital Increase)

1.1 สาเหตุของการเพิ่มทุน เมื่อบริษัทมีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อขยายกิจการหรือบริษัทขาดเงินทุนหมุนเวียน บริษัทจำเป็นต้องหาเงินซึ่งมีวิธีการหลากหลายวิธีอาจจะกู้เงินจากธนาคารออกหุ้น และการเพิ่มทุนนี้ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ดังนี้

มาตรา 1220 บัญญัติไว้ว่า บริษัทจำกัดอาจเพิ่มทุนของบริษัทขึ้นได้ด้วยออกหุ้นใหม่โดยมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา 1221 บัญญัติไว้ว่า บริษัทจำกัดจะออกหุ้นใหม่ให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้วด้วยอย่างอื่น นอกจากให้ใช้เป็นตัวเงินนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะทำตามมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา 1223 บัญญัติไว้ว่า บรรดาหุ้นที่ออกใหม่นั้น ต้องเสนอให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายตามส่วนจำนวนหุ้นซึ่งเขาถืออยู่

คำเสนอเช่นนี้ ต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ถือหุ้นทุก ๆ คน ระบุจำนวนหุ้นให้ทราบว่าผู้นั้นชอบที่จะซื้อได้กี่หุ้น และให้กำหนดวันว่าถ้าพ้นวันนั้นไปไม่ได้มีคำสนองมาแล้วจะถือว่าเป็นอันไม่รับซื้อ

เมื่อวันที่กำหนดล่วงไปแล้วก็ดี หรือผู้ถือหุ้นได้บอกมาว่าไม่รับซื้อหุ้นนั้นก็ดี กรรมการจะเอาหุ้นเช่นนั้นขายให้แก่ผู้ถือหุ้นคนอื่นหรือจะรับซื้อไว้เองก็ได้

มาตรา 1228 บัญญัติไว้ว่า มติพิเศษซึ่งอนุญาตให้เพิ่มทุนหรือลดทุนนั้น บริษัทต้องจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ลงมตินั้น

สรุปหลักเกณฑ์การเพิ่มทุนตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์คือ

1. ต้องมีมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้มีการเพิ่มทุน
2. ต้องออกหุ้นให้ใช้เป็นตัวเงินสดเท่านั้น จะใช้ด้วยสิ่งอื่นไม่ได้ ยกเว้นมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้น
3. ต้องเสนอหุ้นที่ออกใหม่ให้ผู้ถือหุ้นอยู่แล้วตามส่วนของผู้ถือหุ้นจองซื้อก่อนส่วนที่เหลือจะจำหน่ายให้บุคคลภายนอกได้
4. บริษัทต้องจดทะเบียนเพิ่มทุนภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ได้ลงมติ

1.2 วิธีการเพิ่มทุน

วิธีการเพิ่มทุนทำได้หลายวิธีคือ

1. เพิ่มจำนวนหุ้น หรือ
2. เพิ่มมูลค่าหุ้น หรือ
3. เพิ่มทั้งจำนวนหุ้นและมูลค่าหุ้น

1.3 หลักเกณฑ์ในการเพิ่มทุน

หลักเกณฑ์ในการเพิ่มทุนทำได้ 2 วิธี คือ

1. ออกหุ้นใหม่โดยนำออกจำหน่าย จากบทบัญญัติข้างต้นกำหนดไว้ว่า บริษัทจะต้องเสนอขายให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมตามสัดส่วนของจำนวนหุ้นที่เขาถืออยู่เสียก่อน และถ้ามีเหลือจึงจะสามารถเสนอขายให้แก่บุคคลภายนอกได้ วิธีการลงบัญชีก็เหมือนกับการจำหน่ายหุ้นเมื่อเริ่มตั้งบริษัท

2. ออกหุ้นใหม่โดยจ่ายเป็นหุ้นปันผล (Stock Dividend) การเพิ่มทุนด้วยวิธีนี้ทำให้บริษัทสามารถเก็บเงินสดที่จะจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นไว้ใช้ และจ่ายปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นเป็นหุ้นสามัญแทน หุ้นที่บริษัทจะจ่ายปันผลนั้น อาจจะเป็นหุ้นที่บริษัทจดทะเบียนเพิ่มเติม สำหรับบางประเทศอาจจะนำหุ้นที่ยังมิได้นำออกจำหน่ายหรือหุ้นที่บริษัทซื้อคืน (Treasury Stock) มาจ่ายปันผลก็ได้ เมื่อบริษัทจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้น ก็จะต้องพิจารณาว่าราคาหุ้นปันผลนั้นจะใช้ราคาใด เช่น

- ก. ราคาเท่ากับราคาจำหน่ายหุ้นครั้งแรก
- ข. ราคาเท่ากับมูลค่าหุ้น
- ค. ราคาตลาด

ตัวอย่าง บริษัท วัฒนากการค้าไม้ จำกัด จัดทะเบียนหุ้นสามัญ 20,000 หุ้น
หุ้นละ 100 บาท จำหน่ายในราคา 108 บาท ได้รับชำระค่าหุ้นเต็มมูลค่าแล้ว บริษัทมีกำไรสะสม
240,000 บาท ที่ประชุมมีมติพิเศษให้จ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นสามัญที่บริษัทออกใหม่ในอัตรา 8%
ตามข้อสมมติดังนี้

1. ประกาศจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นในราคาเท่ากับราคาจำหน่ายหุ้นครั้งแรก
2. ประกาศจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นในราคาเท่ากับราคาตามมูลค่า
3. ประกาศจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นในราคาตลาดซึ่งเท่ากับ 112 บาท

การคำนวณจำนวนหุ้นที่บริษัทจะต้องจ่าย และการบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป
เป็นดังนี้

$$\begin{aligned}\text{จำนวนหุ้นปันผล} &= \text{จำนวนหุ้นที่จดทะเบียน} \times \text{อัตราเงินปันผล} \\ &= 20,000 \times \frac{8}{100} = 1,600 \text{ หุ้น}\end{aligned}$$

พ.ศ. 25X1		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
	(1)	กำไรสะสม (1,600 × 108) ทุนเรือนหุ้น (1,600 × 100) ส่วนเกินมูลค่าหุ้น (1,600 × 8) จ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นสามัญในอัตรา 8% มูลค่าหุ้นละ 108 บาท		172,800	-		
	(2)	กำไรสะสม (1,600 × 100) ทุนเรือนหุ้น (1,600 × 100) จ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นสามัญในอัตรา 8% มูลค่าหุ้นละ 100 บาท		160,000	-	160,000	-
	(3)	กำไรสะสม (1,600 × 112) ทุนเรือนหุ้น (1,600 × 100) ส่วนเกินมูลค่าหุ้น (1,600 × 12) จ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นสามัญในอัตรา 8% มูลค่าหุ้นละ 112 บาท		179,200	-	160,000 19,200	- -

2. การลดทุน (Capital Reduction)

2.1 สาเหตุของการลดทุน

เมื่อบริษัทดำเนินกิจการไปแล้ว บริษัทอาจมีความประสงค์ที่จะขอลดทุนลงได้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. บริษัทมีทุนมากเกินไป ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ การที่บริษัทไม่ได้นำทุนมาใช้หมุนเวียนหรือหาผลประโยชน์ทำให้ผู้ถือหุ้นขาดผลประโยชน์ ดังนั้นบริษัทจึงทำการลดทุนเพื่อคืนทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นไปบ้าง เพื่อให้ทุนของบริษัทเหลือพอเหมาะกับการดำเนินงานของบริษัท และเกิดประโยชน์แก่บริษัทสูงสุด

2. บริษัทประสบผลขาดทุนมาตลอด ทำให้บัญชีกำไรสะสมแสดงยอดเดบิต (ขาดทุนสะสม) เป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าบางปีบริษัทจะมีผลกำไร แต่ก็ไม่สามารถลบล้างผลขาดทุนได้หมด บริษัทจึงมีความประสงค์ที่จะลดทุนเพื่อลบล้างผลขาดทุน ถ้าบริษัทไม่ทำการลดทุน บริษัทอาจจะลบล้างผลขาดทุนด้วยการเลิกกิจการเดิมแล้วตั้งบริษัทใหม่ โดยโอนสินทรัพย์ของบริษัทเดิมไปให้บริษัทใหม่ เพื่อแลกกับหุ้นของบริษัทใหม่ โดยบริษัทใหม่ออกหุ้นเท่ากับจำนวนและราคาหุ้นของบริษัทเดิม การเลิกบริษัทเดิมและตั้งบริษัทใหม่ เพื่อลบล้างผลขาดทุนนี้ยุ่งยากในทางปฏิบัติ เพราะจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นเมื่อบริษัทต้องการที่จะลบล้างผลขาดทุน จึงนิยมทำการลดทุน

2.2 หลักเกณฑ์ในการลดทุน

หลักเกณฑ์ในการลดทุนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้หลายมาตรา ดังนี้

มาตรา 1224 บริษัทจำกัดจะลดทุนของบริษัทด้วยลดมูลค่าแต่ละหุ้นให้ต่ำลงหรือลดจำนวนหุ้นให้น้อยลง โดยมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นก็ได้

มาตรา 1225 อันทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดหาได้ไม่

มาตรา 1226 เมื่อบริษัทประสงค์จะลดทุน ต้องโฆษณาความประสงค์นั้นในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราว และต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท บอกให้ทราบรายการซึ่งประสงค์จะลดทุนลงและขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการลดทุนนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในสามสิบวันนับแต่วันที่บอกกล่าวนั้น

ถ้าไม่มีใครคัดค้านภายในกำหนดเวลาสามสิบวัน ก็ให้พึงถือว่าไม่มีใครคัดค้าน

ถ้าหากมีเจ้าหนี้คัดค้าน บริษัทจะจัดการลดทุนลงไม่ได้ จนกว่าจะได้ใช้หนี้หรือให้ประกันเพื่อหนี้รายนั้นแล้ว

มาตรา 1228 มติพิเศษซึ่งอนุญาตให้เพิ่มทุนหรือลดทุนนั้น บริษัทต้องจดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้ลงมตินั้น

จากบทบัญญัติข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การลดทุนมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติดังนี้

1. การลดทุนจะลดมูลค่าหุ้นให้ต่ำลง เช่น เดิมมูลค่าหุ้น ๆ ละ 500 บาท ลดลงเหลือหุ้นละ 400 บาท หรือลดจำนวนหุ้นให้น้อยลงก็ได้ เช่น เดิมบริษัทมีหุ้นอยู่จำนวน 10,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท บริษัทลดจำนวนหุ้นลง 3,000 หุ้น คงเหลือ 7,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท เท่าเดิม
2. ต้องได้รับมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้น
3. การลดทุนจะลดลงให้ถึงต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดไม่ได้ กล่าวคือ บริษัทจะสามารถลดทุนได้ไม่เกินสามในสี่ของทุนทั้งสิ้นของบริษัท เช่น บริษัทมีทุนทั้งสิ้น 200,000 บาท บริษัทจะทำการลดทุนได้ไม่เกิน 150,000 บาท กล่าวคือ อย่างน้อยทุนต้องมียอดคงเหลือ 50,000 บาท
4. ต้องได้รับมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้น
5. มติพิเศษซึ่งอนุญาตให้ลดทุนนั้น บริษัทต้องจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ไ้ลงมตินั้น

ตัวอย่าง บริษัท สายวสันต์ จำกัด จดทะเบียนทุนหุ้นสามัญ 25,000 หุ้น หุ้นละ 100 บาท เมื่อบริษัทดำเนินงานไปได้ระยะหนึ่ง พบว่าบริษัทมีทุนมากเกินไปเกินความจำเป็น ที่ประชุมผู้ถือหุ้นจึงมีมติพิเศษให้บริษัททำการลดทุน 25% โดยการจ่ายเงินสดคืนทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น การบันทึกรายการลดทุนในสมุดรายวันทั่วไปดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า 7

พ.ศ. 25X1		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
		ทุนเรือนหุ้น $(25,000 \times 100 \times \frac{25}{100})$ เงินสด บริษัทลดทุนลง 25% โดยการจ่าย เงินสดคืนทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น		625,000	-	625,000	-

ตัวอย่าง บริษัท ผอบทอง จำกัด จัดทะเบียนหุ้นสามัญ 30,000 หุ้น หุ้นละ 300 บาท บัญชีกำไรสะสมของบริษัทแสดงยอดเดบิตจำนวน 3,500,000 บาท ที่ประชุมผู้ถือหุ้นจึงมีมติพิเศษให้บริษัททำการลดทุนโดยลดราคาหุ้นลงหุ้นละ 100 บาท เพื่อลบล้างผลขาดทุนที่มีเป็นจำนวนมาก การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า 7

พ.ศ. 25X1		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
		ทุนเรือนหุ้น (30,000 x 300)		9,000,0000	-		
		ทุนเรือนหุ้น (30,000 x 200)				6,000,000	-
		กำไรสะสม (30,000 x 100)				3,000,000	-
		บริษัททำการลดทุนโดยลดราคาหุ้นลง 100 บาท เพื่อลบล้างผลขาดทุน					

จากตัวอย่าง บริษัทจะยกเลิกหุ้นเดิม (ราคา 300 บาท) และออกหุ้นใหม่ (ราคา 200 บาท) จึงเกิดผลต่าง จำนวน 3,000,000 บาท ทำให้บริษัทสามารถบล้างผลขาดทุนได้ มีผลให้ยอดคงเหลือในบัญชีกำไรสะสมแสดงยอดเดบิตอีกเพียง 500,000 บาท การบล้างผลขาดทุน ไม่จำเป็นต้องบล้างให้หมดไป แต่จำนวนที่มากที่สุดที่สามารถบล้างได้ก็คือเท่ากับยอดทุนสะสมที่มีอยู่ หมายความว่า จะบล้างผลขาดทุนได้ไม่เกินยอดขาดทุนสะสมที่มีอยู่ เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้บัญชีกำไรสะสมแสดงยอดทางด้านเครดิต ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ถือหุ้นเข้าใจผิด และอาจจะเรียกร้องให้จ่ายเงินปันผลก็ได้ ในกรณีที่บริษัทลดทุนแล้ว ยอดที่จะนำไปบล้างผลขาดทุนมีมากกว่ายอดขาดทุนสะสม ให้ทำการบล้างผลขาดทุนเท่ากับยอดขาดทุนสะสม ที่เหลือให้โอนไปยังบัญชีส่วนเกินมูลค่าจากการลดทุน

การลดทุนเพื่อบล้างผลขาดทุนนอกจากจะทำให้ภาพพจน์และชื่อเสียงของบริษัทดีขึ้นแล้วยังทำให้ผู้ถือหุ้นมีโอกาสได้รับเงินปันผล เพราะตราบิตที่บัญชีกำไรสะสมแสดงยอดเดบิต บริษัทก็ไม่สามารถจ่ายเงินปันผลได้ ถึงแม้ว่าบางปีบริษัทจะมีกำไรสุทธิก็ตาม

การบัญชีบริษัทจำกัด

Accounting for Company Limited

รหัสวิชา 20201-2009

การเลิกกิจการและการชำระบัญชี บริษัทจำกัด

1. การเลิกบริษัทจำกัด

เมื่อบริษัทจำกัดได้ดำเนินการไปแล้วอาจจะต้องเลิกกิจการก็ได้ สาเหตุที่ทำให้บริษัทจำกัดต้องเลิกกิจการมีหลายสาเหตุด้วยกัน

1.1 การเลิกด้วยผลทางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1236 บัญญัติไว้ว่า อันบริษัทจำกัดย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

- (1) ถ้าในข้อบังคับของบริษัทมีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน เมื่อมีกรณีนั้น
- (2) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น
- (3) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น
- (4) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก
- (5) เมื่อบริษัทล้มละลาย

1.2 การเลิกตามคำสั่งศาล

มาตรา 1237 บัญญัติไว้ว่า นอกจากนี้ศาลอาจสั่งให้เลิกบริษัทจำกัดด้วยเหตุต่อไปนี้คือ

- (1) ถ้าทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท
- (2) ถ้าบริษัทไม่เริ่มทำการภายในปีหนึ่งนับแต่วันจดทะเบียน หรือหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็ม
- (3) ถ้าการค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้

แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนสั่งให้เลิกบริษัทก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร

2. การชำระบัญชี (Liquidation)

มาตรา 1249 บัญญัติไว้ว่า ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดีแม้จะได้เลิกกันแล้วก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี

มาตรา 1250 บัญญัติไว้ว่า หน้าที่ของผู้ชำระบัญชีคือชำระสะสางการงานของห้างหุ้นหรือบริษัทนั้นให้เสร็จไปกับการจัดการใช้หนี้เงินและแจกจ่ายสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

มาตรา 1251 บัญญัติไว้ว่า ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดีในเมื่อเลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหรือกรรมการของบริษัทยอมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นไว้แต่ข้อสัญญาของห้างหรือข้อบังคับของบริษัทจะมีกำหนดไว้เป็นสถานอื่น ถ้าไม่มีผู้ชำระบัญชีตั้งว่ามานี้ และเมื่อพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นผู้มีส่วนได้เสียในการนี้ร้องขอท่านให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชี

มาตรา 1252 บัญญัติไว้ว่า หุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทมีอำนาจโดยตำแหน่งเดิมฉันทใดเมื่อเป็นผู้ชำระบัญชีก็ยังคงมีอำนาจอยู่ฉันทนั้น

มาตรา 1253 บัญญัติไว้ว่า ภายในสิบสี่วันนับแต่ได้เลิกห้างเลิกบริษัทหรือถ้าศาลได้ตั้งผู้ชำระบัญชีนับแต่วันที่ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีต้องกระทำดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็น

(1)* บอกกล่าวแก่ประชาชนโดยประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่เป็นอย่างน้อยหนึ่งคราวว่าห้างหุ้นส่วนนั้นหรือบริษัทนั้นได้เลิกกันแล้ว และให้ผู้เป็นเจ้าหนี้ทั้งหลายยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

(2) ส่งคำบอกกล่าวอย่างเดียวกันเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ ไปยังเจ้าหนี้ทั้งหลายทุกๆ คน บรรดามีชื่อปรากฏในสมุดบัญชีหรือเอกสารของห้างหรือบริษัทนั้น

มาตรา 1254 บัญญัติไว้ว่า การเลิกหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องนำบอกให้จดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เลิกกันและในการนี้ต้องระบุชื่อผู้ชำระบัญชีทุก ๆ คนให้จดลงทะเบียนไว้ด้วย

*แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 มาตรา 18

2.1 หน้าที่ของผู้ชำระบัญชี

จากบทบัญญัติข้างต้นสรุปหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีได้ดังนี้

1. บอกกล่าวแก่ประชาชนโดยประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อยหนึ่งคราว เพื่อที่จะให้เจ้าหน้าที่ของบริษัทยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี
2. ส่งคำบอกกล่าวอย่างเดียวกันเป็นจดหมายลงทะเบียนไปยังเจ้าหน้าที่
3. ต้องจดทะเบียนการเลิกบริษัทภายใน 14 วัน นับแต่วันที่เลิกกัน
4. ต้องทำฐานะการเงินขึ้นโดยเร็วที่สุด และจะต้องส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ
5. จะต้องเรียกประชุมใหญ่ ซึ่งเรื่องที่จะประชุม ได้แก่
 - 5.1 รับรองให้กรรมการของบริษัทเป็นผู้ชำระบัญชีต่อไป หรือเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีใหม่ขึ้นแทนที่
 - 5.2 อนุมัติฐานะการเงิน
6. แก่ต่างว่าต่างในนามของบริษัทในอรรถคดีพิพาทอันเป็นแพ่งหรืออาญาทั้งปวง และทำประนีประนอมยอมความ
7. ดำเนินกิจการของบริษัทตามแต่จำเป็นเพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี
8. ผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานยื่นไว้ ณ หอทะเบียนทุกกระยะสามเดือนครั้งหนึ่งว่าได้จัดการไปอย่างใดบ้าง และเปิดเผยแก่ผู้ถือหุ้นและเจ้าหน้าที่
9. เมื่อการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้วจะต้องเรียกประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงาน และเมื่อรายงานได้รับอนุมัติแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องนำข้อความที่ได้ประชุมกันนั้นไปจดทะเบียนภายใน 14 วัน นับแต่วันประชุม เมื่อได้จดทะเบียนแล้วเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี

2.2 การบัญชีเกี่ยวกับการชำระบัญชีเลิกบริษัทจำกัด

เมื่อบริษัทเลิกดำเนินกิจการ ผู้ชำระบัญชีก็ต้องดำเนินการดังนี้

1. จำหน่ายสินทรัพย์ที่มีอยู่ เก็บเงินจากลูกหนี้
2. จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี
3. ชำระหนี้สิน (โดยชำระให้กับบุคคลภายนอกบริษัทก่อนจึงชำระให้กับบุคคลภายในบริษัท)
4. จ่ายคืนทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น (กำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ให้โอนไปยังบัญชีกำไรสะสม และปิดบัญชีกำไรสะสมไปยังบัญชีทุน-หุ้นสามัญ กรณีบริษัทมีหุ้น 2 ชนิด ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจะมีสิทธิได้รับการคืนทุนก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ โดยคืนทุนหลังจากชำระหนี้สินบุคคลภายในบริษัทเรียบร้อยแล้ว)

ตัวอย่างที่ 1 งบฐานะการเงินของบริษัท มิตรอนันต์ จำกัด เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 25X1
ซึ่งเป็นวันที่บริษัทเลิกดำเนินกิจการ แสดงฐานะการเงินดังนี้

บริษัท มิตรอนันต์ จำกัด
งบฐานะการเงิน
วันที่ 31 ธันวาคม 25X1

สินทรัพย์			หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
เงินสด		25,000 -	เจ้าหนี้การค้า	35,000 -	
ลูกหนี้การค้า	45,000		ทุนเรือนหุ้น	150,000	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	5,000	40,000 -	ส่วนเกินมูลค่าหุ้น	30,000	
อุปกรณ์สำนักงาน	120,000			180,000	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	20,000	100,000 -	หัก ขาดทุนสะสม	50,000	130,000 -
		165,000 -			165,000 -

การชำระบัญชีของบริษัทเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 25X2 สิ้นสุดวันที่ 31 มกราคม 25X2 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เก็บเงินจากลูกหนี้การค้าได้ 38,000 บาท
2. จำหน่ายอุปกรณ์สำนักงานได้ 105,000 บาท
3. จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี 3,000 บาท
4. จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้การค้า
5. จ่ายคืนทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น

การบันทึกรายการเกี่ยวกับการชำระบัญชีในสมุดรายวันทั่วไปเป็นดังนี้

พ.ศ. 25X2		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
ม.ค.	1-31	เงินสด ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ กำไรขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ลูกหนี้การค้า เก็บเงินจากลูกหนี้การค้าได้ 38,000 บาท		38,000	-	45,000	-
		เงินสด ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์สำนักงาน อุปกรณ์สำนักงาน กำไรขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ จำหน่ายอุปกรณ์สำนักงานได้เงิน 100,500 บาท		100,500	-		
				20,000	-	120,000	-
						500	-
		ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี เงินสด จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี		3,000	-	3,000	-
		เจ้าหนี้การค้า เงินสด ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้การค้า		35,000	-	35,000	-
		กำไรสะสม กำไรขาดทุนจากการจำหน่าย สินทรัพย์ (2,000 - 500) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี โอนปิดบัญชีกำไรขาดทุนจากการ จำหน่ายสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายในการ ชำระบัญชี		4,500	-	1,500	-
						3,000	-
		ส่วนเกินมูลค่าหุ้น กำไรสะสม โอนปิดบัญชีส่วนเกินมูลค่าหุ้น		30,000	-	30,000	-

พ.ศ. 25X2		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เดือน	วันที่			บาท	สต.	บาท	สต.
ม.ค.	1-31	ทุนเรือนหุ้น - กำไรสะสม (50,000 + 4,500 - 30,000) เงินสด (25,000 + 38,000 + 100,500 - 3,000 - 35,000) โอนปิดบัญชีกำไรสะสมและจ่ายคืนทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น		150,000	-	24,500	-
						125,500	-

2.3 การจัดทำรายงานเกี่ยวกับการชำระบัญชีเลิกบริษัทจำกัด

เมื่อได้ผ่านรายการจากสมุดรายวันทั่วไปไปยังบัญชีแยกประเภทแล้ว บัญชีทุกบัญชีของบริษัทก็จะปิดหมดไป หลังจากนั้นผู้ชำระบัญชีก็จะจัดทำรายงานเกี่ยวกับการชำระบัญชี ซึ่งได้แก่

- 1. งบรับ-จ่ายเงินสด
- 2. งบกำไรขาดทุนจากการชำระบัญชี

จากตัวอย่างข้างต้น งบรับ-จ่ายเงินสดและงบกำไรขาดทุนจากการชำระบัญชีเป็นดังนี้

บริษัท มิตรอนันต์ จำกัด
งบรับ-จ่ายเงินสด
วันที่ 1-31 มกราคม 25X2

เงินสดคงเหลือ 1 ม.ค. 25X2		25,000
รายรับ :		
เก็บเงินจากลูกหนี้การค้า	38,000	
จำหน่ายอุปกรณ์สำนักงาน	<u>100,500</u>	138,500
รวมรายรับทั้งสิ้น		<u>163,500</u>
รายจ่าย :		
จ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี		3,000
จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้การค้า		35,000
จ่ายทุนคืนให้แก่ผู้ถือหุ้น		<u>125,500</u>
รวมรายจ่ายทั้งสิ้น		<u>163,500</u>

บริษัท มิตรอนันต์ จำกัด
งบกำไรขาดทุนจากการชำระบัญชี
วันที่ 1-31 มกราคม 25X2

กำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์	
จำหน่ายอุปกรณ์สำนักงาน	500 บาท
ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	
เก็บเงินจากลูกหนี้	<u>2,000</u> บาท
ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	1,500 บาท
ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	<u>3,000</u> บาท
ขาดทุนจากการชำระบัญชี	<u><u>4,500</u></u> บาท

ในกรณีที่การชำระบัญชีใช้เวลาเกินกว่า 1 ปี ผู้ชำระบัญชีต้องเรียกประชุมใหญ่ทุกวัน สิ้นปีและเสนอรายงานต่อที่ประชุมเกี่ยวกับการชำระบัญชีที่ได้จัดทำไปแล้ว งบรับ-จ่ายเงินสดจะแสดงยอดคงเหลือในวันทำรายงาน เพราะการชำระบัญชียังไม่สิ้นสุด ผู้ชำระบัญชียังไม่ได้จ่ายเงินคืนทุนให้แก่ผู้ถือหุ้น และผู้ชำระบัญชีควรจะได้จัดทำฐานะการเงินขึ้นด้วย เพื่อให้ผู้ถือหุ้นทราบว่าขณะนี้บริษัทมีฐานะการเงินเป็นอย่างไร